

אריזי (טננבוים) שמואל

בן דוב ודינה. נולד ב־10 באפריל 1912 בבז'יז'אני שבמזרח-גליציה, פולין. למד ב"חדרים" ואחר־כך בבית־המדרש של חסידי צ'ורטקוב אצל גדולי הלמדנים שבעיר. הושפע מהם ברוח החסידות (אף כי אביו אגודאי ו"מתנגד"), ואחד מהם קירב אותו לידיעת התנ"ך ולחיבת־ציון. בגלל מות אביו הוכרח להפסיק את לימודיו וליטול על עצמו את עול פרנסת המשפחה. אחרי ההתעוררות החלוצית בגליציה, בעקב מהומות תרפ"ט וגזירות פספילד, קיווה שמואל שהפעם יתעוררו גם האגודאים לפעילות למען ארץ־ישראל. כשאוכזב מהם התמסר בכל להט בחרותו לפעולה למען "המזרחי" והיה מזכיר סניפי "המזרחי" ותנועת "תורה ועבודה", מדריך ב"בני־עקיבא", מורה בבית־הספר של "מזרחי", ממיסדיו ושוחריו של בית־התפילה של "המזרחי", מארגן ומרצה בשיעורי־ערב לתנ"ך ותלמוד של "בני־עקיבא", פעיל בכל המוסדות הציוניים שבעיר, ואחר־כך פעיל גם בפיתוח התנועה הארצית של "בני־עקיבא", וממסדה, מראשוני חבריה ומדריכה ומנהלה הראשון של נקודת־ההכשרה "קבוצת אברהם" אשר בקוסוב מטעם "בני־עקיבא". השתתף ביסוד גרעין העליה שבקבוצה. היה מהוגי דעותיה בשאלות דתיות וחברתיות וארגוניות. לאחר שרבים מתלמידיו עלו לארץ והוא הכשיר שכבה של פעילים ומדריכים צעירים, עלה גם הוא באלול תרצ"ו והצטרף לקבוצת אברהם שבכפר־פינס. המשיך בעבודות ארגוניות ותרבותיות במזכירות, בוועדות, בהפצת תורה ודעת בשיעורים ובחוגים, הרבה גם לקרוא וללמוד, ובינתיים התגבר על קשיי ההתאקלמות בעבודה בפרדסים ובבנין. פעל בהדרכה גם בקבוצות ובמחנות של "בני־עקיבא"

בארץ ובענינים ארגוניים של הקיבוץ הדתי. בסיון תש"ט נשא לאשה חברה ותיקה של קבוצתו ונולדו להם בן ובת. מאז היה הרוח החיה של קבוצתו. צידד בהתלהבות בהצעת ההתישבות בכפר-עציון ועלה שמה בין הראשונים לפני משפחתו. גם שם היה פעיל במועצה, בסידור עבודה, בועדות לחינוך ולתרבות, בשמירת סדרי התפילה ב"נוה עובדיה", בשיעורי תורה, בהרצאות ובחוגים. עבד בהכשרת קרקע, נטיעה, בנין, ולאחרונה נעשה עובד קבוע ואחראי בעבודת היעור.

משהחלה תקופת המצור דרש לקצץ בעבודות-משק שאין בהן משום צורך השעה כדי להגדיל מספר האנשים בשמירה ובביצורים. השתתף בועדה ההלכתית שביררה את בעיות השעה לפי התורה וצידד בהיתר לעבוד בביצורים גם בשבת. דרש ואף קיים. בזמנים שקטים היה ממשיך במתן שיעורים בחוגים ובמסיבות כלליות. בפרשנות למאורעות היום, שהתמחה בה עוד בכפר-פינס, היה מרומם את רוח החברים ונוסך בהם אמונה בעתיד נצחוננו, וגם בשעה שהסכנה לגוש כבר נראתה קרובה, עוד היה מעודד את חבריו, באמרו: "מי שיזכה ל-15 במאי, יום סיום המנדט, יהיה הכל כדאי לו; הרי לזה שאפו דורות ולזה הקדשנו את חיינו". אך לא זכה, כי יומים לפני כן, ביום 13.5.1948, נפל על משמרתו עם נפול הכפר והגוש בידי האויב, וביום 17.11.1949 הובא למנוחה, עם שאר חללי הגוש, בקבר-האחים על הר-הרצל בירושלים.

א.

19.1.48

— — — קשה לי מאוד לכתוב אחרי האסון הגדול שקרה לאנשים שהלכו לעזור לנו. קשה לתאר את ציטיתנו להם והרגשתנו כשנודע על דבר האסון. שמחנו על הנס שקרה לנו בהדפנו התקפה גדולה של האויב, והנה. היום תהיה הלוויתם אצלנו! אנו כורים קבר־אחים לל"ה חברים. ובכל זאת עלינו להתגבר. עצבינו צריכים להיות מפלדה כדי לחיות ולהמשיך. המדינה העברית וגאולת ישראל מתקרבות אבל בנהרי נחלי דם. — — — אנו מתאמצים להתגבר ולהמשיך. החיים נמשכים במסלול: שומרים, עובדים, אוכלים (בערך).

*

— — — קברנו ל"ה גיבורים וקדושים ובכל זאת ממשיכים לחיות. אדם הוא חזק מכל ומתגבר על הכל. קבר־האחים הזה מחייב אותנו.

ב.

ט"ו בשבט, תש"ח

— — — זה עכשו חורנו מאגיגת ט"ו בשבט. בכניסה למחנה נטענו חורשה לזכר נ"א קדושים שנפלו בהגנת גוש־עציון. עם משונה אנחנו. למרות הכל ואף על פי כן אנו נטעים. ממשיכים ומאמינים שנזכה לימים של בנין ויצירה. הוקראה המגילה שחברה על ידי שלום ו"ל לחג הנטיעות הראשון. ההרים הדהדו את המלים: „נכסה את ההרים האלה במסע־יריק ועצ־יפרי. ברית כרתנו עם האדמה הזאת. שפתותי וודאי דובבו בקבר וזה אומר לנו הרבה. נזכרנו בט"ו בשבט של אשתקד עט נטעו הילדים היקרים עצים, ובלב כולנו תפילה שנזכה כולנו יחד לשנה הבאה לחג נטיעות במדינתנו המשוחררת. הימים הם קשים מאוד ובכל זאת ישנה הרגשה של אמונה שנתגבר אי"ה על הכל. היום ראיתי בעתון שנורו יריות מן הצבא בכיוון לבית תינוקות ברח' בצלאל. בוודאי היתה התרגשות אצלכן. לפי ידיעותינו זהו בית־התינוקות בו נמצאים ילדינו.

ג.

ראש חודש אדר ב', תש"ח

— — — מה אומר ומה אדבר אחרי אסון חדש ומחרירי זה שאירע בסוכנות היהודית, ואשר הוא היה גם כן קרוב אליכן. זאת היא פגיעה מכאיבה וקשה לנו להבין כיצד אין נזירים. אבל, כנראה, שאי אפשר להתגבר על ערמתם של כל מיני אויבים ומהרסים. מנין הכוח והעצבים לשאת כל כך הרבה יסורים ולחיות ולהמשיך? אבל אין ברירה. כל זמן שאנו חיים מצוים אנו להמשיך ולהאמין שבכל זאת נזכה סוף סוף לגאולה המקווה הבאה בדם ואש.

ד.

— — — כרגע שומעים אנו את הידיעות על המכות הניתכות על האויב בחיפה. שמענו את „קול ישראל" מחיפה על מאות הרוגים המתגוללים ברחובות. כך יאה להם למנוולים האלה. ערב גח־חרותנו אולי נזכה לנצחון מלא על שונאינו. ברור שעוד רבה הדרך, אבל ההתחלה כבר נראית.

אצלנו מורגשת בכל אורח ערב־פסח. במטבח עובדים בימים ובלילות, מנקים, „מכשרים" ועושים ככל הדרוש.

כרגע גמרתי בדיקת־חמץ. חסר היה לי יאירון המחמדון שיעזור לי, ויחזיק את הנר. בימים אלה אני מאוד מאוד מתגעגע אליכם. הידיעות המעוררות ממתיקות את היסורים של הניתוק. אולי בכל זאת נתקרב לנצחון ולהסדר. אמנם אין לנו אשליות שכה מהר נגמור. אבל עצם התקווה שבכל זאת כוחותינו אתנו וב"ה נשיג משהו — זו מחסנת אותנו בימים קודרים ואפורים אלה. הלאי שיעזור לנו ה'. עובדים גם קצת במטע, שהוא, אגב, יפה מאוד השנה, אלא שאין מעבדים אותו כראוי בגלל חוסר־אנשים. סידרנו גן־ירק. היום התחילו בסידור צינורות־שופכין.

ה.

מוצש"ק, א' דפסה, תש"ח

— — — עומדים אנחנו אחרי יום הראשון של פסח, תש"ח. מענייני מאוד היה היום הזה בשבילנו. תמיד חשבנו: מי יודע איך נחוג את ה"סדר"? אולי בעמדות וכדומה? אך תודה לאל, הכל היה בסדר. הכל הוכן לפסח כיד המלך. סעודות יותר מאשר כל השנים. המחסנאי שלנו שיחי' סידר הכל יפה מאוד. המלך החדש, יוסף דמסט, היה מוצלח מאוד. היתה אורח חגיגת מאוד ורצינית. לפני „מה נשתנה" הוקראה הברכה, אשר הגיעה מכן. תאונה בנפשכן את הרושם שעשה הדבר הזה על כולנו. אמנם אורחים לא היו בכלל. זו היא הפעם הראשונה שאני זוכר בקבוצה שלא היה אף אורח לסדר. והנה הידיעה כי ההגנה כבשה את חיפה, שעשתה עלינו רושם עצום. שמענו את כל הפקודות למגיני חיפה והיינו ערים עד שעה מאוחרת בלילה. מי יתן ואשמע את זאת גם מירושלים, והלוואי שבקרוב ניגאל ונזכה עוד לחזות בישועות ישראל. אמנם דם יהודי עורנו נשפך, אבל אין דרך אחרת להיגאל!

בזמן ה"סדר", כשישבתי על יד המלך, נזכרתי בשלום היקר שלנו. לא רק אני: כולנו נזכרנו בו. לא יכולתי להתאפק ודמעות זלגו מעיני בעצם ה"סדר". היתה לי הגדה שנמצאות רשימות על כל פרק ומתי מדבר ר' בנימין וכדומה. הקריאו גם מאמר של שלום „בדמיין חי" שנכתב ימים לפני נפילתו. כמובן שגם יתר חבריני היקרים עלו בזכרוננו. מה לעשות, צריך...